

19.12.2013

Epäilty kilpailunrajoitus lukitus- ja oviympäristötuotteiden markkinoilla

1. Asia

A-Lukitus Oy:n valtuutushakemuksen käsittely Abloy Oy:n soveltamassa valikoivassa jakelujärjestelmässä.

2. Osapuolet

Abloy Oy, Joensuu

Toimenpidepyynnön tekijä: A-Lukitus Oy, Lahti

3. Ratkaisu

Kilpailu- ja kuluttajavirasto jättää asian tutkimatta.

4. Asian vireilletulo ja selvittäminen

A-Lukitus Oy (jäljempänä "A-Lukitus") on tehnyt Kilpailuvirastolle¹ 1.9.2010 toimenpidepyynnön, jossa virastoa on pyydetty tutkimaan, onko Abloy Oy (jäljempänä "Abloy") syyllistynyt kiellettyyn kilpailunrajoittamiseen, kun se on hylännyt A-Lukituksen Abloy-valtuutusta koskevan hakemuksen.

Asia on tullut vireille viraston käsitellessä Abloyn epäiltyä määrävän markkina-aseman väärinkäyttöä koskevaa asiaa, jonka virasto on poistanut päätöksellään käsittelystä 14.3.2013 (dnro 428/61/2006). Kyseisessä asiassa on muun ohella tutkittu Abloyn soveltamaa jakelujärjestelmää ja siihen liittyviä valtuutusehtoja ja -kriteereitä. A-Lukituksen toimenpidepyyntöä on näin ollen käsitelty rinnakkain kyseisen asian kanssa ja nyt kyseessä olevan asian arvioinnissa on otettu huomioon myös se, mitä Abloyn jakelujärjestelmästä on todettu 14.3.2013 annetussa päätöksessä. Tämän ohella Abloy on toimittanut virastolle selvityksiä nimenomaan A-Lukituksen toimenpidepyyntöön liittyen 4.7.2011 ja 20.11.2013.

5. Asiaselostus

A-Lukitus on vuonna 2007 perustettu lahtelainen lukkoseppä- ja avainliike. Yhtiö on Kaba-valtuutettu² lukkoliike, jonka tuotevalikoimassa on muun ohella myös sellaisia Abloy-tuotteita, joiden jakelu ei edellytä Abloy-valtuutusta. Yhtiön liikevaihto vuonna 2010 päättyneellä tilikaudella oli noin

¹ 1.1.2013 alkaen Kilpailu- ja kuluttajavirasto (jäljempänä myös "virasto").

² Kaba AB on osa sveitsiläistä Kaba-konsernia, joka kehittää, suunnittelee, valmistaa ja markkinoi muun muassa lukkosylintereitä sekä lukitus- ja kulkujärjestelmiä.

19.12.2013

406.000 euroa ja tilikauden tulos noin 33.000 euroa sekä vuonna 2012 vastaavasti noin 607.700 euroa ja 106.800 euroa.

Abloy on osa ruotsalaista Assa Abloy -konsernia, joka on maailman johtava oviympäristöratkaisujen toimittaja. Abloy kehittää, valmistaa ja markkinoi muun muassa mekaanisia, elektromeaanisia ja elektronisia rakennuslukuja ja lukitusjärjestelmiä, ovensulkimia ja oviautomatiikkaa sekä näihin liittyviä lisäosia ja tarvikkeita. Abloyn liikevaihto vuonna 2012 päättyneellä tilikaudella oli noin 159,7 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos noin 1,7 miljoonaa euroa. Abloyn omien myyntikonttoreiden ja projektimyyntipisteiden ohella yhtiön asiakkaita palvelee myös koko Suomen kattava Abloy-valtuutettujen lukkoliikkeiden verkosto.

A-Lukitus on toimenpidepyynnössään katsonut, ettei Abloy ole käsitellyt yhtiön Abloy-valtuutusta koskevaa hakemusta tasavertaisesti ja että se on hylännyt hakemuksen perusteettomasti. Abloyn määräävä markkina-asema huomioon ottaen tämä on A-Lukituksen mukaan rajoittanut ja estänyt yhtiön mahdollisuuksia osallistua urakkakilpailuihin sekä kunnallisiin hankkeisiin ja näin ollen aiheuttanut yhtiölle myös toiminnallista ja taloudellista haittaa.

A-Lukitus on toimittanut Abloylle valtuutushakemuksen 17.11.2009, jonka Abloy on hylännyt päätöksellään 13.8.2010. Päätöksessään Abloy on viitannut tuolloin voimassa olleiden valtuutusksiteeriensä turvallisuusvaatimukseen, jonka mukaan lukkoliikkeen johdolta, henkilöstöltä ja sen omistajilta edellytetään yleistä luotettavuutta. A-Lukituksen mukaan hakuprosessin aikana tehdyissä tarkastuksissa ei ilmennyt seikkoja, joihin epäluotettavuus voisi perustua, eikä Abloy pyynnöstä huolimatta esittänyt arviolleen tarkempia perusteita ja todisteita. Abloy on virastolle toimittamansa vastineen mukaan tehnyt hakemuksen perusteella turvallisuus selvityksen, joka tehdään kustakin hakijayhtiöstä, ja katsonut yhteistyökumppaniltaan saamien tietojen perusteella, ettei A-Lukitus ole täyttänyt vaadittuja edellytyksiä.

A-Lukitus on toimittanut Abloylle uuden valtuutushakemuksen 27.12.2012, jonka Abloy on niin ikään hylännyt päätöksellään 18.11.2013 viitaten turvallisuusalan yleisiin käytäntöihin sekä nykyisin voimassa oleviin valtuutusksiteeriensä turvallisuusvaatimukseen. A-Lukitus on katsonut yhtiötään koskevan arvioinnin perustuneen virheellisiin tietoihin ja pitänyt turvallisuusvaatimuksia perusteiltaan epäselvinä sekä hakemuksen käsittelyaikaa kohtuuttomana. Abloy on virastolle toimittamansa vastineen mukaan selvittänyt hakijayhtiön taustatiedot samalla tavalla kuin muissakin tapauksissa, ja katsonut näiden sekä A-Lukituksen toimittaman selvityksen perusteella, ettei valtuutuksen myöntämiselle ole riittäviä edellytyksiä. Valtuutushakemuksen käsittelyn viivästyminen on Abloyn mukaan johtunut inhimillisestä virheestä.

19.12.2013

6. Ratkaisu ja sen perustelut

Viraston asiassa soveltama tutkimatta jättämistä koskeva säännös

Kilpailulain 32 §:ssä on säännös asioiden tutkimatta jättämisestä virastossa. Säännöstä koskevien perustelujen (HE 88/2010) mukaan virasto jättää asian tutkimatta, jos asian tutkiminen ei ole tarpeen lain tavoitteiden eli terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaamiseksi vahingollisilta kilpailunrajoituksilta.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan virasto jättää asian tutkimatta, jos ei voida pitää todennäköisenä, että kyseessä on lain 5 tai 7 §:n tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklassa tarkoitettu kilpailunrajoitus. Säännöstä koskevien perustelujen mukaan asia jätetään tutkimatta 2 momentin 1 kohdan perusteella, jos voidaan kohtuudella olettaa, että menettely ei kuulu kilpailulain tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kilpailusääntöjen soveltamisalaan.

Virasto on tehnyt asiassa tutkimatta jättämistä koskevan päätöksen seuraavin perustein

Toimenpidepyynnön ja sitä seuranneiden selvitysten perusteella asiassa ei näytä olevan kyse sellaisesta rajoituksesta, joka kilpailulain 1 §:n tarkoittamalla tavalla vaikuttaisi markkinaprosessin toimivuuteen tai taloudelliseen tehokkuuteen.

Asiassa osapuolet ovat eri mieltä turvallisuusselvityksellä toteen näytetyistä seikoista. Kyse näyttäisi siis olevan ensisijaisesti osapuolten välisestä riita-asiasta, jonka ratkaiseminen ei pääsääntöisesti kuulu kilpailulain soveltamisalaan. Kilpailulain perustelujen mukaan lain tarkoitus ei ole tarjota oikeussuojakeinoja yksittäisten sopimusriitojen ratkaisuun tai suojata elinkeinonharjoittajaa kilpailijan tai kauppakumppanin kohtuuttomilta tai mielivaltaisilta menettelytavoilta, ellei kysymys samalla ole menettelystä, jonka tutkiminen on tarpeen terveen ja toimivan kilpailun turvaamiseksi markkinoilla.

Kilpailu markkinoilla, joilla käytetään laadullista valikoivaa jakelujärjestelmää³, ei niinkään ole riippuvaista siitä, saako joku tietty liike valtuutuksen, vaan pikemminkin siitä, että jakelujärjestelmään pääsemisen edellytykset perustuvat hyödykkeen edellyttämiin objektiivisiin kriteereihin, että kriteerit ovat tasapuolisia ja etteivät ne ole ankarampia kuin on välttämätöntä. Kriteerit on niin ikään asetettava kaikkien mahdollisten jälleenmyyjien saataville, niitä on sovellettava samalla tavalla kaikkiin jakeluverkostoon hakeutuviin yrityksiin nähden ja verkostoon on hyväksyttävä kaikki nämä kriteerit täyttävät yritykset. Vaikka A-Lukituksen valtuutushakemuksen käsittelyyn on liittynyt epäselvyyksiä, eikä se kaikilta osin ole noudattanut virastolle il-

³ Laadullisen valikoivan jakelujärjestelmän arviointiperusteita on käsitelty tarkemmin Abloyn epäiltyä määräävään markkina-aseman väärinkäyttöä koskevassa päätöksessä 14.3.2013 (428/61/2006).

19.12.2013

moitettuja Abloyn laadullisen valikoivan jakelujärjestelmän toimintamalleja, asiassa annettujen selvitysten perusteella kyse näyttäisi olevan yhtä lukko-liikettä koskevasta yksittäistapauksesta.

Asiassa ei ole tuotu esiin sellaisia seikkoja, joiden perusteella olisi syytä olettaa, että A-Lukituksen valtuutushakemuksen hylkäämiseen liittyisi esimerkiksi jälleenmyyntiportaan tai valmistajien välistä kilpailua estävää tai rajoittavaa tarkoitusta tai vaikutusta. Abloyn selvitysten mukaan valtakunnallisesti sekä myös Lahden seudulla toimii lukuisia sekä Abloy-valtuutettuja että muita lukitus- ja turvallisuusalan liikkeitä, jotka myyvät sekä Abloyn että kilpailevien toiminnanharjoittajien tuotteita. Abloy on myös ilmoittanut, että vuoden 2013 aikana yhtiön käsittelyssä on ollut useita hakemuksia, joissa A-Lukituksen valtuutushakemuksen käsittelyaikaa lukuun ottamatta on menetelty virastolle selvitettyjen toimintamallien mukaisesti.

Asiassa ei siten näyttäisi olevan todennäköistä, että kyseessä on kilpailulain 5 tai 7 §:ssä tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 tai 102 artiklassa tarkoitettu kielletty kilpailunrajoitus.

Edellä mainituin perustein Kilpailu- ja kuluttajavirasto jättää asian tutkimatta.

Viraston päätös tutkimatta jättämisestä ei sisällä arviota epäillyn kilpailunrajoituksen lainmukaisuudesta. Mikäli virasto saa uutta tietoa, jonka perusteella on syytä epäillä asiassa käsitellyn toiminnan olevan kilpailun vastaista, virasto ottaa asian uudelleen käsiteltäväksi.

7. Sovelletut säännökset

Kilpailulaki (948/2011) 32 ja 50 §.

8. Muutoksenhaku

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tässä asiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta markkinaoikeudelta kilpailulain 44 §:n mukaan siinä järjestyksessä kuin hallintolainkäyttölaissa (585/1996) säädetään. Valitusosoitus on liitteenä.

9. Lisätiedot

Lisätietoja antaa tutkija Mikko Heinonen, puh. 029 5050 3388, sähköposti etunimi.sukunimi@kkv.fi.

Valtteri Virtanen
Apulaisjohtaja

Mikko Heinonen
Tutkija